

Världspolitiken år 1936

Återutgivning av historisk text

En publikation från
e-boksbiblioteket.se

Världspolitiken år 1936.

Återutgivning av historisk text

av Valentin Sjöberg

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-595-5

Copyright © 2020 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.

Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du en spännande inblick i hur man såg på världspolitiken år 1936.

Trots att skribenten skryter om att han prickat in sina tidigare förutsägelser om politiken så gör han en hel del missar. Han menar till exempel att Malta ”i egentlig mening spelat ut sin roll”, under andra världskriget spelade ön en stor roll för de allierades seger i Nordafrika och Medelhavet.

Du får också läsa om författarens åsikter om Hitlers Tyskland, Sovjet, Italien, England och Japan.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1936 i tidskriften ”Herrarnas kalender 1937” med rubriken ”Runt världshorisonten”.

Texten skrevs av Valentin Sjöberg (1895–1939) som var en av Sveriges mest kunniga och erfarna journalister.

Eftersom den här texten skrevs i början av 1900-talet så innehåller den ord och namn på personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

Världspolitiken år 1936

Den här texten publicerades ursprungligen år 1936 i tidskriften "Herrarnas kalender 1937" med rubriken "Runt världshorisonten". Texten skrevs av Valentin Sjöberg (1895–1939).

Det är ett år sedan sist, och ingen kan väl säga att mina förutsägelser på det utrikespolitiska området kommit på skam. Abessinien är icke längre som självständig stat, och Negus bor i London, där hela kejsarfamiljen med få undantag slagit sig ned. Hans välde har annekterats av italienarna, och Nationernas förbund lade efter en rad salvelsefulla deklarationer icke två strån i kors för att hindra debaclet. Sanktionerna — som upphävdes den 15 juli 1936 — blevo icke vad de skulle vara, och de stora oljebolagen tilläto icke några oljesanktioner. De skulle dessutom ha medfört krig i Medelhavet, och Storbritannien vågade icke, enär det icke var tillräckligt väl rustat, och det strategiska läget på grund av flygvapnets och undervattensbåtarnas roll i ett Medelhavskrig mellan Italien och England skulle givit det förra landet stora utsikter i en kraftmätning. Basförhållandena missgynnade britterna. Det brittiska amiralitet varnade,

och Sir Samuel Hoare var så fast medveten om lägets allvar, att han måste avgå. Han har nu återkommit som marinminister och fått en upprättelse, som var välförtjänt. Han var klokare än den allmänna opinionen och parlamentet. Vad säger man nu?

Det lider ej något tvivel om att Abessinienkrigets utgång för Englands räkning skapat ett helt nytt strategiskt och militärpolitiskt läge, som bland annat tagit sig uttryck i förändrade marinpolitiska dispositioner för Englands vidkommande och kung Edwards sommarfärd till Adria och Balkan samt besöket hos Kemal Atatürk av Turkiet. Det är ingen som längre tror, att det var en vanlig semesterresa för engelska kungen, utan att han fastmer följer i sin store farfaders fotspår och gör i världspolitik. Samtalen med prinsregenten Paul av Jugoslavien och kung Georg av Grekland på Korfu samt Atatürken i Istanbul ha säkerligen varit av högpolitisk natur, och det var precis samma länder med vilka England för cirka ett år sedan slöt fördrag om rätt att få begagna vissa av deras hamnar och kustorter som flottbaser, om det skulle bränna hop med Italien.

En så framstående marinpolitisk skriftställare som den tyske amiralen och hedersdoktorn m. m. Groos har i en artikel framhållit, att England under ett krig i Medelhavet måste lägga trafiken på Indien och Ostasien runt Godahoppsudden, vilket medfört att flottstationen i Simonstown fått ökad betydelse samt att livsmedels- och oljeförsörjningen under ett krig med Italien — som icke alls är någon omöjlighet — måste ske över världshaven. Fördraget mellan England och Egypten var ett lyckokast av den brittiska regeringen i rättan tid, men huru länge det står sig är en annan sak. Det italienska kolonialväldet är statt i snabb tillväxt, och den fascistiska målmedvetenheten har ingenting med den gamla latinska lättsinnigheten att göra. En

stark armé i Abessinien och en motsvarighet därtill i Libyen ger England åtskilligt att tänka på, så mycket hellre som stämningen i Främre orienten och det jäsande missnöjet bland araberna i Palestina tvingat England att ditsända sin skickligaste militärstrateg generallöjtnant Dill, som fått fria händer. Ingen vet vilka följdverkningar fälttåget i Palestina kan få, men Whitehall räknar uppenbarligen med hårda tider.

Att England ytterligare bereder sig att befästa sitt Medelhavsvälde är ingen motsägelse till det ovan sagda, enär baserna där behövas för lokala operationer, men sjövägen till Indien går under krigstid icke längre över Medelhavet. Malta blir i krig en farlig hamn för den engelska flottan, och jag vill här helt instämma med den engelske sjöofficeren och parlamentsledamoten Lord Strabolgi, som anser, att Malta som flottbas i egentlig mening spelat ut sin roll. Huvudvikten torde hädanefter komma att läggas på trehörningen Haifa—Port Said—Alexandria och ön Cypern, där Sir Samuel Hoare nyligen avlagt ett mycket uppmärksammat besök. Ön skall bli en motsvarighet till de italienska Tolvöarna, och då förstår man. Den stora kampen mellan England och Italien har börjat, och vackra ord och fraser betyder här ingenting. Det gäller herraväldet över det äldsta av alla hav. Det gäller Pax Britannica eller Imperium Romanum, och det är krafter på djupen, som verka. Tiden har själv blivit dynamisk.

Kriget mellan Italien och Abessinien avslöjade folkförbundets ringa kraft som försvarare av de små folkens så ofta omtalade rättigheter. Det kan för framtiden helt lämnas ur räkningen då det gäller att försvara sig mot en mäktig angripare. Hjälp dig själv, så hjälper dig Gud men knappast folkförbundet! Det är ett mycket nedstämmande resultat, som får skrivas på sanktionspolitikens konto, men

det är bättre sent än aldrig, och det är bra att få ögonen öppnade. Förra året vid den här tiden var det icke många, som trodde på en sådan snöplig utgång utan vi voro ganska ensamma om vår uppfattning, vilket härmed antecknas oss själva till förtjänst. Det utrikespolitiska iakttagandets mål är att varna för olyckor, som nalkas och icke att tillverka politiska komplimanger. Folkförbundet får för framtiden nöja sig med att vara en politisk börs, men någonting mera blir det näppeligen. Avgörandet ligger hos stormakterna, såvida man icke räknar med sådana formella historier, som icke ha med den storpolitiska händelseutvecklingen och tingen sådana de i verkligheten äro att skaffa. Småstaterna äro hänvisade till sig själva, och man får väl anse, att deras efter måttet av sina krafter ökade rustningar också tyder på, att de låtit Abessiniens öde bli dem en läxa.

Tidens stora händelser regisseras av diktaturerna runt om i Europa, och det är svårt att säga vem som av dem kan göra skäl för titeln förste regissör. Under de första 9 månaderna av 1936 torde Tyskland med Hitler ha spelat den mest framträdande rollen. Inmarschen i den demilitariserade Rhenzonen tidigt i våras var ett slag som kom Europa att darra, och detsamma kan sägas om Hitlers dramatiska beslut av den sistlidne 24 augusti att fördubbla de värnpliktigas tjänstetid från ett år till två varigenom Tysklands krigsmakt blivit en av de fruktansvärdaste och bästa i världen.

Det hela kom knappast oförberett för de mera initierade och Hitler försvarade beslutet med en hänvisning till Sovjetrysslands ständigt ökade rustningar och den kommunistiska faran mot vilken ett starkt Tyskland vore det bästa skyddet. En motivering, som ytterligare accentuerats av Der Führers skarpa utfall mot Moskva i Nürnberg, varifrån den ena anklagelsen efter den andra kastades mitt i det ryska

bolsjevikanletet.

Dagens Tyskland ser i Frankrikes samgående med Ryssland och den rysk-franska alliansen en fara för Europas och världens fred. Det påpekar med stegrad frenesi den inringningspolitik, som är i full gång mot det nationalsocialistiska Tyskland och vägrar bestämt att låta sig inringas. För den sakens skull ämnar det skaffa sig en militär-makt utan like, och det är detta som man håller på med. Det sjösatte i början på oktober sitt nya stora slagskepp om 26.000 tons deplacement, och detta fick namnet Schanhorst, efter den store generalen, som skapade den preussiska militära organisationen och gav den liv och gestalt. Det är signifikativt detta och tiden rider fort. Det avväpnade Germania har rest sig och håller på att omgjorda sina länder under ängsligt iakttagande av sin omgivning, som icke vet vad den skall tro.

Tjeckoslovakiets fruktan för Tyskland har kastat det rätt i Sovjetrysslands och Frankrikes förenade armar, och det är ingen hemlighet, att i händelse av krig Sovjetrysslands uppmarsch mot Tyskland och Centraleuropas hjärta delvis kommer att äga rum över Tjeckoslovakiet, som med all kraft bearbetar Rumänien att tillåta anläggandet av en strategisk järnväg mellan Sovjet-Ukraina och Tjeckoslovakiet på vilken de ryska trupperna vid mobilisering skulle kastas in i Tjeckoslovakiet. Ryska förbindelseofficerare finnas redan i Prag och på andra militära orter i Tjeckoslovakiet och flygbaser iordningställas med ryska experter som rådgivare och delvis även ledare.

I Tyskland talar man i vissa kretsar om ett preventivkrig, och det är väl troligt, att det ej låter sig överraskas. Den tys 1936 — löste problemet Tyskland-Österrike på ett åtminstone för ögonblicket tillfredsställande sätt. Detta onödiga irritament avlägsnades, så

att Tyskland gravsatte tanken på Anschluss och erkände Österrikes självständighet mot att det gav nazisterna inom landet sina medborgerliga rättigheter tillbaka och rensade armén från tyskfiendliga officerare samt avlägsnade icke tyskvänliga ämbetsmän och frigav fängslade nationalsocialister m. m. Hur det kommer att gå i det långa loppet är svårt att säga men för ögonblicket råder vila på denna del av den utrikespolitiska fronten, och vad bättre är så har Italien givit överenskommelsen sin välsignelse, vilket kommit förhållandet mellan dessa båda stora diktaturer att forma sig hjärtligare än på mycket länge.

Sanktionerna mot Italien under Abessinienkriget har kommit Mussolini att orientera sig i riktning mot Tyskland och Berlin, och det är väl troligt, att folkfrontregeringen i Paris icke ännu på länge gör honom benägen att överge sin halvt tyskbetonade hållning. Någon överenskommelse i egentlig mening existerar icke mellan de båda länderna, men det har särskilt under inbördeskriget i Spanien visat sig att kontakten mellan Italien och Tyskland är ganska stor. Båda staterna komma aldrig att tillåta ett rött Spanien att etablera sig som Sovjets vassall på den Pyreneiska halvön, och detta har skärpt båda staternas förhållanden till Léon Blums Frankrike, vars påfallande Madridsympatier irritera. Vestigia terrent.

Det var den 18 juli, som upproret i Spanien utbröt och flammade upp med sådan kraft, att hela halvön inom kort stod i ljusan låga, Portugal undantaget. Det har sagts, att generalerna räknat med att bli herrar i landet genom överrumplingens plötslighet, och det var kanske så men icke förty har det ändå gått dem väl i händerna, vilket man i världspressen till en början icke trodde.

Efter mer än två månaders inbördeskrig vågar man utan risk på-

stå, att som chanserna för ögonblicket se ut har Madridregeringen avsevärt distanserats i kampen om segerpalmen. Nationalisterna — som de själva kalla sig — hålla mer än 2/3 av landet besatta och ha de flesta av invånarna eller 12 miljoner spanjorer bakom sig. Inbyggareantalet är sammanlagt något över 21 miljoner, så proportionen är helt till nationalisternas förmån. Spanska Marocko, Kanarieöarna, Balearerna och övervägande delarna av landskapen Andalusien, Galicien, Leon, Kastilien, Navarra och Aragonien ha erövrats av general Franco och hans män, som nu hålla på att innesluta Madrid, kring vilket den nati-anlistiska huvudarmén företagit en koncentrisk uppmarsch. Huvudstadens fall torde endast vara en tidsfråga, då försvararna sakna fullgoda militära ledare och i varje fall ej ha så framstående sådana som generalerna Franco, Mola och de Llano m. fl., vilka avslöjat en målmedvetenhet och grundlighet, som lovar gott för framtiden ur nationalistisk synpunkt.

General Franco har strategiskt handlat efter en väl uppgjord plan, som hittills gått regelrätt i lås. Förbindelserna mellan Andalusien och Marocko ha bevarats och skyddats och krigsvana trupper ha förts över från Afrika samt kastats in i striden på huvudfronten. Estramadura har rensats från folkfrontsmilisen och Madrids förbindelser med Portugal avskurits genom Badajoz intagande, samtidigt som general Mola gått till angrepp mot Irun och San Sebastian, som intagits. Madridregeringens vänner på kusten i norr ha därmed förlorat den värdefulla förbindelsen med Frankrike och ha strängt isolerats. Deras öde är därigenom avgjort, och Bilbaos fall kan väntas när som helst. Huvuddelen av general Molas trupper komma sedan att dirigeras till Guadarramafronten för att hjälpa till vid Madrids intagande, och då får man se.

Ringens kring Madrid går i skrivande stund i en vid hästskoformad båge med ungefär 150 km. front runt huvudstaden med en smal öppning i sydväst, där järnvägen Madrid—Aranjuez—Chinchilla löper fram. General de Llanos trupper framrycka emellertid söderifrån för att sluta denna lucka och sedan är inringningen fullbordad och huvudstadens öde avgjort, såvida icke hjälp från främmande håll i sista stund anländer. En sådan är dock föga trolig, enär det skulle betyda europeiskt krig, och ingen stormakt vill eller vågar taga en sådan risk.

Sovjetrysslands ande vilar över Madrid och Katalonien, och det äger nog sin riktighet, att Madrids fall en gång blir ett lika svårt slag för Moskva som för den spanska folkfronten. Det ryska intresset komplicerar situationen betänkligt, och det är icke i Spanien en kamp mellan landets lagliga regering och en rebellisk befolkning utan en strid mellan två världsåskådningar. Det gäller icke längre diktatur eller parlamentarism eller styrelseformen överhuvudtaget — monarki eller republikanism — utan Spaniens egen själ. Det är möjligt, att Spanien — om nationalisterna segra — blir en diktatur i likhet med den portugisiska under dr Salazar, som under några korta år lyckats höja landets och befolkningens välstånd samt sanera finanserna, men det vore väl att föredra framför det hittillsvarande tillståndet i det spanska landet. Republiken har icke efter monarkiens störtande utträttat så värst mycket annat än på papperet, och frågan är om den haft nödig kapacitet därtill. Den har förlorat sig i formella strider och parlamentariska formler, som kommit landet att tappa bort sig själv, och det är främst detta som framkallat revolutionen. General Franco är ingen politiker och är icke heller monarkist utan godkände republiken, då den infördes och ville vara en trogen republikan. Tiden

kom honom att ändra åsikt, och det ha tydligen flera än han gjort eftersom tillströmningen av frivilliga till hans armé lär vara större än förmågan att upptaga rekryter.

— — —

Den allmänna opinionen är synnerligen delad rörande händelserna i Spanien, vilket närmast beror på omständigheterna kring krigsutbrottet. Det talas om landets lagliga regering, men alla stora revolutioner ha varit olagliga. Frågan är bara om de lyckas eller icke. Den franska revolutionen var en ganska olaglig företeelse och den ryska revolutionen i mars 1917 var väl icke heller så laglig, lika litet som den svenska revolutionen av 1809 med författningsändring och allt. Det är farligt att se de historiska tilldragelserna och tidens dynamiska företeelser utan perspektiv, och det är framför allt farligt, att icke se vad det är som sker i det, som synes ske. I Spanien är det varken revolt eller någon rebellaktion utan Tiden själv, som tagit formen av ett inbördeskrig, och de äro alltid olagliga men förändra understundom historiens gång, vilket torde vara viktigare.

En katastrof för folkfronten i Spanien — vilket redan nu är att förutse och förresten till hälften ägt rum — kommer att medföra rubbningar på skilda håll, och särskilt torde konsekvenserna för Frankrikes vidkommande icke bli av det lindrigaste slaget. Det franska folket är på glid mot en kris, och den kommer även om den ännu så länge har kunnat uppskjutas. Hela Europa befinner sig mitt upp i en epok rik på omvälvningar. Det är eld och vatten, och långt borta i Fjärran Östern framflyttar den japanska stormakten sina positioner, som gör att särskildt de anglosachsiska staterna hindras i sitt

politiska ställningstagande i den vita världen och frukta för vad som komma skall. Det världshistoriska perspektivet förnekar sig icke. Människor födas och människor dö, men världen går strax vidare.

Viktiga ord och personer

Blum, Léon.

[1872–1950] Fransk journalist, vänsterpolitiker och premiärminister. Var premiärminister under flera perioder, 1935–1938, mars-april 1938 samt 1946–1947.

Kung Edward.

[1894–1972] Brittisk kung från januari till december 1936. Tvingades avgå när han ville gifta sig med den skilda amerikanskan Wallis Simpson. Under andra världskriget var Edvard guvernör på Bahamas. Hans namn skrivs i dag Edvard VIII på svenska.

Groos, Otto.

[1882–1970] Tysk amiral. Var framför allt framgångsrik som teoretiker och lärare för den tyska flottan. Efter att ha gått i pension år 1934 inkallades han till flottan igen 1939 och var chef för specialstaben för handelskrig.

Hoare, Sir Samuel.

[1880–1959] Brittisk diplomat, politiker och minister. Tjänstgjorde både som flygminister och minister för Indien. När den

här texten skrevs var Hoare brittisk utrikesminister. Han fick lämna posten när Winston Churchill blev premiärminister och blev i stället ambassadör i Spanien.

Negus.

Titeln "negus negesti" används för härskaren i Abessinien. När den här texten skrevs innehade Haile Selasse titeln, han blev också den siste kejsaren när han dog 1974.

Salazar, António de Oliveira.

[1889–1970] Portugisisk nationalekonom och premiärminister. Styrde landet med hjälp av militären och var premiärminister från 1932 tills 1968.

Sjöberg, Valentin.

[1895–1939] Svensk journalist och författare. Sjöberg började karriären vid flottan. Jobbade på en rad tidningar, bland annat Sundsvalls-Posten, Medelpads Dagblad och Aftonbladet. Skrev framför allt om utrikespolitik.

Tolvöarna.

Ögrupp i sydöstra delen av den grekiska övärlden som bland annat omfattar Rhodos, Patmos och Kalymnos. Ögruppen kallas i dag även för Dodekanesiska öarna. När den här texten skrevs tillhörde öarna Italien.

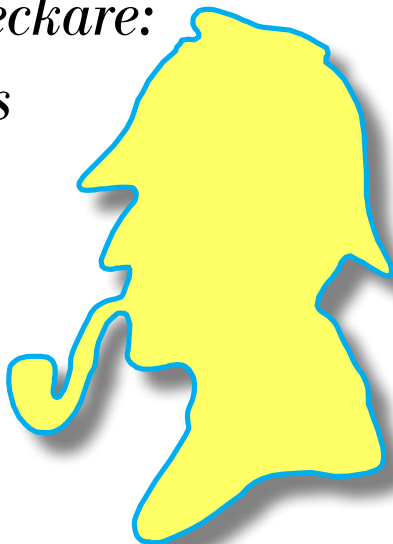
Vestigia terrent.

Latinskt uttryck som betyder "spåren förskräcker".

*Om du gillade den här e-boken
så kolla in våra deckare:*

- *Sherlock Holmes*
- *Filip Collin*
- *Leo Carrington*
- *Asbjörn Krag*
- *Auguste Dupin*
- *Dick Donovan*

Mer info: www.klassiskadeckare.se